

שני ימים שיהם אחד

לימוד משולב - לימוד מושלם

מכון דרכי שמחה (ע"ד)

www.haneshama.org

טל: 08-995-2460 05276-88-939

ת.ד 334, ערד, ישראל

טעון גניזה

לומד בבלי בשיעור או בחברותא?

בתוספת 15 דקות ללימוד דף בבלי תוכל לסיים גם את תלמוד הירושלמי

ולהגיע לשלימות ההבנה,
על ידי רכישת הידיעות הנמצאות רק בירושלמי

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א
"הכורך את שני התלמודים,

ומביאם יחד להבנה וליבון הדברים, אין לך דבר יקר מזה"

הידעת?

- הרעיון ללימוד משולב כבר מוזכר בראשונים. (מלחמות יבמות עו ד"ה ועוד, מגדל עוז סוף הל' ס"ת).
- קיימים היום פירושים מבוארים על כל הירושלמי.
- בעוד שעוסקים בבבלי, ניתן בקלות לרכוש את הידיעה במסכת המקבילה בירושלמי, העוסקת באותם ענינים.
- סוגיות הירושלמי קצרות ואינן נכנסות לפלפולים ארוכים.
- 134 שיעורים בשיטה המשולבת כבר קיימים היום ברחבי העולם - בלשון הקודש, אידיש, אנגלית, וצרפתית.

שיאלות נפוצות

שו"ת

מתלבט אם ללמוד ירושלמי מכל הסיבות הידועות?
כאן תמצא תשובות לכל השאלות

בכל הדורות למדו והעריכו את הירושלמי. אין בכך כדי להפריע ללימוד
הבבלי, להיפך, יש בכך לסייע, להרחיב ולהעמיק את הבנת התלמוד
הבבלי. לאחר תקופה קצרה של לימוד, ניתן ללמוד ירושלמי ללא כל

ראשית, נעמיד דברים על דיוקם. היו תקופות והיו מקומות בהם היה הירושלמי נחלת רבים. הראשונים שחיו באיזור צרפת ובמדינות צפון אפריקה מזכירים בספריהם אלפי פעמים את הירושלמי. דבר זה מהווה עדות ברורה ומוכיחה שמחבריהם הגו ויגעו בתורת הירושלמי.

גם בתקופות אחרות היה לימוד הירושלמי שכיח ונפוץ. תקופת חכמי פולין וליטא בדור שלפני המלחמה. ספרי תקופה זו מלאים בדברי הירושלמי בפלפול, בהלכה, ובחידוש.

מלבד שהיה הירושלמי נחלת ה'גדולים', הראיות מוכיחות שגדולי ישראל רצו גם להשריש את לימוד הירושלמי לעמך, אלא שלא איסתייע מילתא.

רבי דוד פרנקל זצ"ל, הידוע לכל לומדי הירושלמי, מחבר הפירוש 'קרבן העדה' על הירושלמי, בו פתח והאיר את עיני לומדי הירושלמי. כותב בהקדמתו: "לזאת קראתי שם פירושי זה קרבן

אבל מה שרבים לא יודעים שהחיפוש הזה היה ראוי לעשות גם בתלמוד הירושלמי. לימוד תלמוד ירושלמי מוסיף רבות בהבנת הבבלי, ושני התלמודים משלימים זה את זה, הרי תלמוד ירושלמי משלים דברי תנאים ואמוראים הדנים באותה סוגיה. וכמו שכתב הפני יהושע (בהסכמה לפירוש קרבן העדה): "להיות נודע לכל יודעי דת תורתנו הקדושה, שעיקר לימוד תורה שבעל פה הוא תלמוד בבלי וירושלמי, ולא כנחלקים לשתי תורות ח"ו כי אם יחדיו יהיו תמים במחברת אחת חיבור לקודש. ומה שזה סוגר זה פותח, כמבואר בפסקי הגאונים והקדמונים".

מאות בשנים מלבד יחידי סגולה בודדים, לא למדו תלמוד הירושלמי. האם דעת גדולי הדור לא היתה נוחה מלימוד הירושלמי?

מאת:

הרב ישראל צישינסקי שליט"א

ראש מכון הירושלמי 'דרכי שמחה' ועורך אחראי במהדורת הירושלמי השלם 'אור שמחה'

? עוד לא גמרתי ללמוד את הבבלי!

רבים מן הלומדים את התלמוד בבלי, מוסיפים ומעיינים בדברי רבותינו הראשונים והאחרונים, אפילו לפני סיום הבבלי כולו עם פירוש רש"י. נשאלת השאלה, למה להוסיף ולהרחיב בפירושים אחרים עוד לפני סיום המסכת כפשוטה, גמרא ופרש"י?

התשובה פשוטה. דווקא בגלל חוסר ההבנה מנסה המעיין לחפש בספרי מפרשים נוספים.

ארץ ישראל!

רבי בער ראטנער, עסק רבות בפירושים וגירסאות לירושלמי. בהקדמה לספרו 'אהבת ציון וירושלים' על תלמוד הירושלמי (שזכה להסכמות רבות מגדולי ישראל), הוא כותב דברים ברוח זו: "אמנם אין להתפלא. הלא ירושלמי שמו, וכמו עירנו כן נחרב גם תלמודה, וגורלו כגורלה של ארצנו. והראיה כי בהזמן הנוכחי אשר התחיל השחר לשלוח קרני אורו על ארצנו ועקבי דמשיחא ממשמשים ובאים, נתן ד' בלב גאון דורנו ר' יעקב דוד זצוק"ל [הרידב"ז] להדפיס את הירושלמי להפיצו בישראל. ואף גם זאת כי נהייתה תשוקה בלתי מוגבלת בין הלומדים לחקות אחריו ולהסיר שיבושיו וליישר מהפכותיו, לגלות אורו ויפיו עלי תבל".

ב: ריבוי פירושים מבוארים

בעבר היו רבים שחפצו ללמוד גם חלק זה של התורה, אבל התייאשו מאחר שלא היה בידם פירוש ברור ומקיף, היום עם ריבוי הפירושים המבוארים את דברי הירושלמי כל לומד יוכל להבינם.

לפני כ-100 שנה, האדמו"ר מפילקין, בעל ה'שפתי צדיק' הדפיס מהדורה של הירושלמי כדי להפיצו בציבור. במודעה שפירסם בזמנו, כתב: "הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל. כי תחת אשר התלמוד בבלי נתפשט הרבה בישראל ונדפס פעמים רבות ורבו עליו הפירושים, הנה התלמוד ירושלמי הוא יקר המציאות ונדפס פעמים מעטות וגם מעטו הפירושים עליו. ואם נתבונן בשים לב בדבר הזה, נמצא אשר הסיבות והמסובבים קשורים ואחוזים זה בזה: כי

"מעשים בכל יום שמסתייעים מן תלמוד של ארץ ישראל, דסמכא הוא" (ראה תשובות הגאונים סימן תמ"ד).

"כל מה שנמצא בירושלמי ואין חולק עליו בתלמוד בבלי, או שאינו אלא ביאור ופירוש, סומכים עליו" (תשוה"ג מהד' ליק סי' מו, ועוד).

מחלוקת בבבלי ולא נפסקה הלכה כאחד מהחולקים, ובירושלמי מפורש הלכה כפלוגי, הלכה כמו הירושלמי (עי' רא"ש כתובות פ"ו סי' יז).

"בכל מקום שיש מחלוקת בין הפוסקים, אם נמצא שהירושלמי מסייע לאחד מהם הכי נקטינן. כמו כן כשיש ספק בבבלי ובירושלמי אין ספק, ירושלמי עדיף (חרדים מ"ע התלויות בא"י פ"ב בשם הרשב"א).

הרמב"ם (ראה פירושו למשניות, תמיד פ"ה מ"א, וכן בשו"ת הרמב"ם מהדורת בלאוסי' רנ"א) כותב שהוא חיבר על הירושלמי ספר הלכות פסקות היוצאות מהסוגיות, כדוגמת הרי"ף שחיבר על הבבלי, מה שמראה לנו עד כמה רבות הן ההלכות שנפסקו בירושלמי. גם היה רגיל לפסוק על פי הירושלמי, וכדברי המהרי"ק (שורש ק'): והלא דבר ידוע שרבינו משה רגיל לפסוק על פי הירושלמי, ואפילו במקום שאין תלמודו מוכיח כדברי הירושלמי - לפעמים יפסוק כמותו.

העדה, לקרב העדה אל התורה הלזו".

גם ידוע שמרן החפץ חיים זי"ע רצה מאד לחבר פירוש על הירושלמי כדי לקרבו אל ציבור הלומדים, אלא שלא הסתייע הדבר בידו (החפץ חיים - חייו ופעלו, ח"א עמ' רג).

למה דווקא דורנו צריך ללמוד, ובמה זכה הוא להתעוררות כל כך גדולה ללימוד הירושלמי?

נפלאות דרכי ההשגחה, ואין לנו עסק בנסתרות, אולם הנגלות הם לנו ולבנינו.

א: התחדשות הישוב התורני בארץ ישראל

התלמוד בבלי אינו מכיל גמרא על סדר זרעים. המקור המרכזי להלכות אלו הוא מן התלמוד הירושלמי - תורת ארץ ישראל. לכן, ההתרחבות וההתחדשות של הישוב התורני בארץ ישראל, גרמו להתעוררות גדולה ללימוד ירושלמי סדר זרעים, כדי להכיר את פרטי המצוות התלויות בארץ, הנדרשות לחיי היום יום בארץ ישראל.

גדולי ישראל ראו קשר הדוק בין לימוד הירושלמי להתחדשות הישוב התורני בארץ ישראל. עצם ההתרחבות של הישוב בארץ ישראל, גורמת להתגברות לימוד הירושלמי: תורת

מפני שלא פירשוהו גאוני הדורות ע"כ לא נדפס הרבה, ומפני שלא היה מצוי בידי גאוני דור ודור על כן לא פירשוהו."

ג: קירוב הגאולה

"ידומה שלעתיד יהיה עיקר הלימוד בירושלמי" (בעל השפתי צדיק - שש"ק ח"ה עמ' ט"ו)

לימוד הירושלמי מקרב את הגאולה, כך כתבו רבים מגדולי ישראל.

רבי יוסף חיים זוננפעלד זצ"ל - רבה של ירושלים, היה מפרש גימטריא על הפסוק 'ציון במשפט תפדה, ושביה בצדקה' (ישעיה א, כז).

'ציון במשפט תפדה' = 1076 = 'תלמוד ירושלמי' = 1076

'ושביה בצדקה' = 524 = "תלמוד בבלי" = 524 =

ואמר שגימטריא זו באה לרמז שבשעה ששני התלמודים יפוצו חוצה וייצאו מרשות היחיד לרשות הרבים, אז תבוא הגאולה.

מספרים שכאשר הגר"ז מבריסק זצ"ל שמע גימטריא זו, הגיב: "אין זאת אלא שזה נאמר ברוח הקודש".

האם צריך יותר מזה? במיוחד בימינו, בעיקבתא דמשיחא, נלמד ירושלמי ונקרב את הגאולה!

ד: תקנת גדולי ישראל

בחודש טבת תש"מ, בעת התאספות אלפי ישראל בכנסיה הגדולה השישית של אגודת ישראל, החליטה מועצת גדולי התורה על פי הצעתו של כ"ק האדמו"ר מגור בעל ה'לב שמחה' זי"ע,

לקבוע עיתים ללימוד הירושלמי. ובנוסף לחדש מסלול לימוד של דף היומי בתלמוד הירושלמי.

האדמו"ר מבוהוש שליט"א סיפר שלמחרת ראש השנה תש"מ, בצום גדליה, קרא לו סבו האדמו"ר רבי יצחק מבוהוש זי"ע ואמר: בכל שנה בראש השנה מכריזים בשמים על הארות חדשות הצריכות לרדת לעולם. בשנה זו הכריזו על הארות ללימוד תלמוד ירושלמי. האדמו"ר הורה לו לקנות ש"ס ירושלמי ומיד התחיל ללמוד עמו ירושלמי.

ההלכה הרי לא כמו הירושלמי?

טעות! נכון, שבמקום שהבבלי והירושלמי חולקים אז ההלכה היא כמו הבבלי, כיון שהוא היה אחרון והלכה כאחרון (רי"ף ורא"ש סוף עירובין). אבל מה עם שאר המקומות שהם לא חולקים?

המעמיק ובודק את המחלוקות בין הבבלי לירושלמי בענין ההלכה מוצא שהמקרים עומדים על כ-10%. למעשה, רבות מההלכות וההנהגות שנפסקו בשולחן ערוך, מקורן בירושלמי.

ולהלן שני דוגמאות מתוך אלפי ההלכות:

1. בשולחן ערוך אורח חיים סי' קכ"ז סעיף א: 'כשיגיע שליח צבור למודים, שוחין עמו הציבור, ולא ישחו יותר מדאי, ואומרים: מודים אנחנו לך (שאתה הוא ה') אלקינו אלקי כל בשר כו', 'וחותם ברוך קל ההודאות', בלא

הזכרת השם'. כתב בביאור הגר"א שם, שפסק השו"ע הוא נגד הבבלי והכרעת הרמב"ם שהוא בלא חתימה. ומקורו הוא: תלמוד ירושלמי, מסכת ברכות פ"א ה"ה.

2. בשולחן ערוך אורח חיים סימן קי"ד סעיף ח: 'בימות החמה אם נסתפק אם הזכיר מוריד הגשם אם לא, עד שלשים יום בחזקת שהזכיר הגשם וצריך לחזור'. בבאר הגולה, ובביאור הגר"א כתבו שהמקור הוא: תלמוד ירושלמי, מסכת תענית פ"א ה"א.

לא רק בפסקי השו"ע משמש הירושלמי כמקור, אלא אף גדולי הפוסקים, הראשונים, והאחרונים, השתמשו רבות בירושלמי לפסיקת הלכה. בעצם לכל תלמיד חכם המתמצא בשולחן ערוך ובנושאי כליו אין צורך לספר ולחדש על הלכות רבות, שעל פיהן נוהג היום כלל ישראל, שמקורן הוא אך ורק מהירושלמי.

בשאלה שנשאל הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א (שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' כט), על מה סומכין בני ארץ ישראל לאכול בבתי כנסיות ובבתי מדרשות סעודות מצוה, אחר שמבואר במשנה ברורה (סי' קנא ס"ק ה), דבאופנים שהתירו מדוחק לאכול בבית הכנסת, היינו דוקא בחוץ לארץ. השיב שהמקור הוא מירושלמי פסחים פ"א ה"א.

? הרי נאמר על רבי זירא שהתענה מאה תעניות לשכוח את תלמוד בבלי

ב"מ פה.) לפני שהתחיל ללמוד ירושלמי. משמע שאין שני התלמודים עולים יפה יחדיו?

! לא על הבבלי של היום צם ר' זירא לשוכחו.

הריטב"א (יומא נז: ד"ה אמטול) כותב בשם הרמב"ם שצומו של ר' זירא לשכוח את טעמי ההלכה ששמע בבבל, וכן מה שר' ירמיה אמר במחשכים הושיבני (איכה ג, ו) זו תלמודה של בבל (סנהדרין כד.), שני הדברים נאמרו על תורת בבל בזמן השמד, שמחמת הדוחק לא היו לעומת זאת בתקופה מאוחרת יותר, כשהתגברה התורה בבבל, וכל שכן בימי רב אשי שנכתב התלמוד בבלי הקיים בימינו, על זמן זה נאמר (גיטין נט.). מימות רבי ועד רב אשי, לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד.

? הרי נאמר בשם רבי יוחנן על הפסוק 'וליוצא ולבא אין שלום', שזה נאמר על היוצא מש"ס בבלי לש"ס ירושלמי (הגיגה י. ורש"י שם)?

! בכינוס השנתי השלישי של פעילי הירושלמי, התייחס לשאלה זו רבי זעליג ברוורמן שליט"א חתן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, והסביר בשם חמוי

שדברי רבי יוחנן נאמרו רק על הפורש מתלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי, אבל "הכורך" את שני התלמודים, ומביאם יחד לכדי פסק הלכה והבנה וליבון הדברים, אין לך דבר יקר מזה.

וכידוע שבסדר לימודו של הגר"ח"ק שליט"א, כלול גם לימוד משולב של בבלי וירושלמי יחד, ובכל שנה בערב פסח הוא עושה סיום על שני התלמודים.

? מה התועלת בלימוד הירושלמי?

! ניתן למילים של גדולי ישראל לדבר בפני עצמן.

"וכן דרך הירושלמי בכמה מקומות שמפרש סתומות הבבלי". כך כתב ה'מגדול עוז', מגדולי הראשונים בסוף הל' ס"ת.

הגאון רבי נחום טריביטש, אחד מגדולי האחרונים, כתב בהקדמתו לספרו שלום ירושלים: "ובכל הדבר הקשה מיששתי את כלי התלמוד ירושלמי, ופעמים רבות אין מספר ראיתי קושיות חמורות ואשר נבוכו במ גדולים חקרי לב, אכן ע"פ הירושלמי המה נכונים למבין ואיש על מקומו יבא בשלום".

וכך אמר הגר"ש הלוי וואזנר שליט"א בסיום ירושלמי (הובאו דבריו בנר מערבי ח): "אני אומר במלוא האחריות, שישנם חלקים עצומים מהתורה הקדושה, מהתורה שבעל פה, שנמצאים רק בירושלמי ואינם נמצאים בשום מקום, אפילו בבבלי".

ובכן, אלו רק דוגמאות בודדות מהרבה על החשיבות והתועלת שראו גדולי ישראל בלימוד הירושלמי. מי שרוצה לדעת את התורה, חייב ללמוד גם את התלמוד הירושלמי.

? התחלתי ללמוד ירושלמי ולא הצלחתי כי הלימוד היה קשה. גם השפה לא מובנת ללומדי הבבלי!

! אדם שהתרגל לסגנון הבבלי ובא ללמוד הירושלמי, יבין ללא קושי את רוב לשון הירושלמי. נכון שהירושלמי כתוב ב'לישנא קלילא' דהיינו לשון יותר קצרה, וכן הארמית היא לא בדיוק אותה ארמית שדיברו בבבל, אבל על ההבדלי לשונות אלו מתרגלים תוך לימוד של פרק או שניים.

הקושי העיקרי בלימוד הירושלמי הוא בהבנת הסוגיות. מה גם שהלומד בבבלי (לא בסדר קדשים) התרגל שכמעט ואין גירסאות שצריך להחליפן במהלך הלימוד, בעוד שבירושלמי, ישנן גרסאות מתחלפות. אבל כיום שיש מהדורות איכותיות של תלמוד ירושלמי, ניתן ללא ספק ללמוד ולהבין הירושלמי, ואפילו בקלות. הלימוד בירושלמי גם קל להבנה ולזיכרון כי הוא כתוב בפסקות פסקות לעומת הבבלי שיש בו סוגיות ארוכות ולפעמים אוקימתות רבות לסוגיה אחת. הנסיון מוכיח שלימוד הירושלמי עם ביאור טוב, ולאחר שהתרגלו ללשונו, יותר קל מלימוד הבבלי!

הטה אוזן... ותשמע מה שקורה בשטח

אפשר בקלות להוסיף את לימוד הירושלמי

משולב
לדף היומי הבבלי

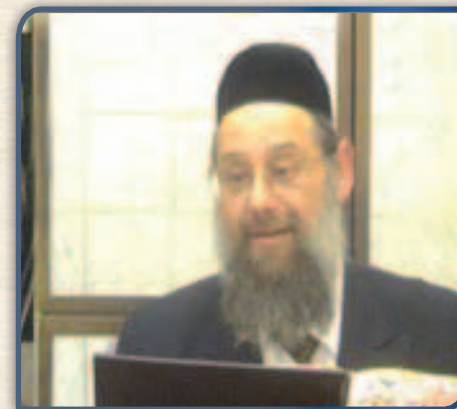

ימי א', ו' - 10:45
ימים ב'-ה' - 21:45

בית הכנסת עדת יראים
10 Rue Cadet

"כל מגיד שיעור רציני המכין ביסודיות את שיעור הדף היומי לפני מסירתו, יוכל בקלות יחסית להכין הסוגיה המקבילה בירושלמי באשר הוא כבר מונח בסוגיה... גם החשש הראשוני של הציבור לגבי לימוד הירושלמי, הופחת בהרבה עם הוצאת מהדורות חדשות ומפוארות, שחלקן מלוות בפירושים המקלים מאד על הלימוד. אני רואה פוטנציאל גדול לשיטת לימוד המשולב... ומקווה ללמד ולהקליט שיעורים של כל תלמוד הירושלמי בצרפתית."

הרב חיים צבי רוזנברג שליט"א
רב בהמ"ד רש"י שוהל
פריז

לימוד הירושלמי מחכים ומעשיר

מסכתות
לפי סדר הירושלמי

חורף - שעה אחרי מעריב בזמן
קיץ - שעה לפני מנחה בזמן

מוסדות קרלין
רח' אבינועם לויזן 11

"הלימוד בירושלמי פותח אפיקים רחבים ומעשיר מידע רב בהלכות, מהן שלא מופיעות כלל בבלי. ובמיוחד ב"אגדות הירושלמי" המופלאות והמרתקות, שבהן פנינים בענייני אמונת חכמים, מידות חסד, הדרכה, וגילויי רוח הקודש ומופתים ועוד..."

תלמידי חכמים וגדולים בישראל ציינו שאלו דברים חדשים שמעולם לא שמעו. דבר זה מוכיח כמה חיוני ללימוד ירושלמי בנוסף לבבלי."

הרב יצחק שמעון הכהן שבדרון שליט"א
ר"מ בבהמ"ד קרלין
ירושלים

סיפוק רב ובהירות גם בלימוד הבבלי

משולב
לדף היומי הבבלי

7:30-8:00
כל בוקר

ישיבת אור ראובן
259 Grandview Avenue

"התחלתי ללמוד ירושלמי בגיל 18 בעקבות הוראה שקיבלתי מהגאון הגדול רבי יעקב קמינצקי זצ"ל. היינו שכנים במונסי, והרב אמר לי שחשוב ללמוד ירושלמי כיון שללא הירושלמי אי אפשר להגיע לשלמות בהבנת הבבלי.

לפני הרבה שנים התחלתי לומר שיעורים בירושלמי והיה קצת קשה לציבור. במסכת ביצה במחזור דף היומי הנוכחי, התחלתי בתוכנית שילוב בבלי וירושלמי והלומדים מאד מרוצים. הלומדים יוצאים עם סיפוק רב ובהירות גם בלימוד הבבלי, לאחר שלמדו את הירושלמי. וב"ה השיעור הולך וגודל."

הרב בצלאל רודינסקי שליט"א
ראש ישיבת 'אור ראובן'
מונסי, נ.י.

סיים ירושלמי כל שבע שנים!

משולב
לדף היומי הבבלי

מוצאי שבת
בשעה 11

בית הכנסת ביאלא
רח' חידושי הרי"מ 8

"השילוב מקל מאד על לימוד הירושלמי, כיון שנמצאים כבר באותה סוגיה, ועל פי רוב הסוגיות מקבילות.

בנוסף, למסלול הלימוד המשולב יש מעלות שללומד יש תוכנית לימוד ברורה ועקבית... וביא את הלומד לסיום כל הירושלמי לאחר שבע שנים."

הרב אליהו בייפוס שליט"א
ר"מ בישיבת זכרון מיכאל
בני ברק

טעמו וראו, לא תוכלו להפסיק

משולב
לדף היומי הבבלי

ימים א'-ה'
14:00-16:30

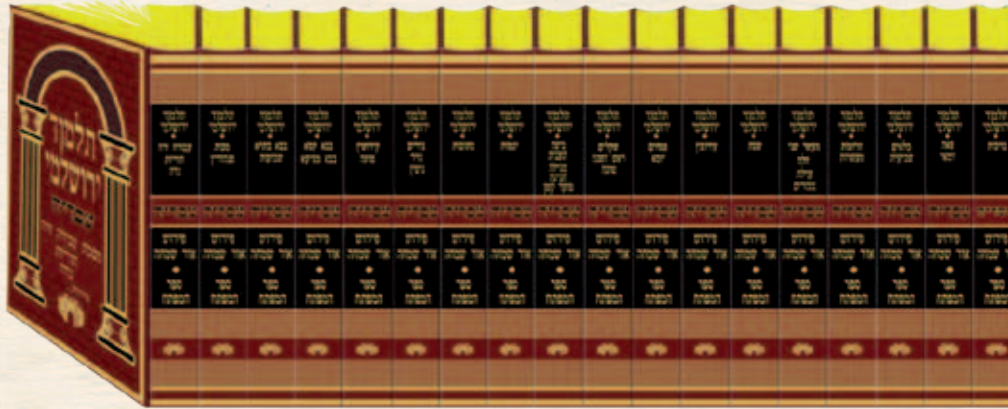
בית הכנסת בית א-ל
רח' רש"י 24

"הנסיון הוכיח שהרבה אנשים שחששו להתחיל בלימוד הירושלמי, הרי עדיין לא למדו את הבבלי כראוי, אך איך שהתחילו, רק טעמו, ראו כמה נפלא - מתוק מדבש! כבר לא יכלו לעזוב.

...על ידי הלימוד המשולב של הבבלי עם הירושלמי, הלימוד נהיה קל ובהיר יותר בהרבה... עצתי - בואו טעמו, וברוכים הבאים!"

הרב ישי דנגור שליט"א
ר"מ בבית א-ל
ירושלים

<<<

מהדורת טבריה (בהכנה), 18 כרכים,
מיועד לקובעי עיתים ללימוד
בירושלמי, ולארון הספרים הביתי

מכון 'דרכי שמחה'

זה מהווה היסוד לעריכת תלמוד הירושלמי החדש, עם הפירוש הכי איכותי, והיקף המפרשים הכי גדול על התלמוד ירושלמי. והרי עם פירוש טוב, לימוד הירושלמי כבר בהישג יד של כל לומד תורה!

כיום, המכון כבר הוציא גמרות על 6 מסכתות במהדורות שונות, המתאימות גם למגידי שיעורים וגם ללומדי הדף ואפילו ללומדים בדרכים, שזכו לתגובות נלהבות, מסכתות נוספות נמצאים כעת בעריכה.

ואכן, המכון ממשיך לשקוד ולהשקיע, והוא ראשון בלהביא את תורת הירושלמי לנחלת הכלל, בפרוייקטים המקילים על הלומד, הכוללים כלים לשילוב לימוד ירושלמי עם בבלי, שיפורים במהדורות, ומרכז מידע.

מכון דרכי שמחה שם לו למטרה: להפיץ את תורת ארץ ישראל.

האם לא מגיע לכל יהודי אפשרות ללמוד תלמוד ירושלמי שהוא הנשמה של ארץ ישראל?

קרוב ל-30 שנה שוקד צוות של תלמידי חכמים כדי להרבות ולהקל את הלימוד בתלמוד הירושלמי.

במכון הבינו שהפתרון צריך להתחיל מהיסודות.

ולכן בעידוד והסכמת גדולי ישראל מכל החוגים, ישב הצוות במשך שנים רבות, וליקט

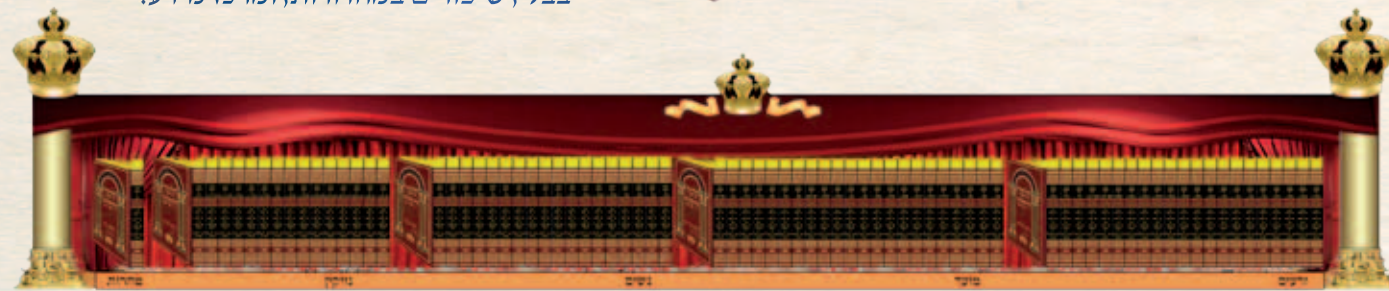
מכל הראשונים והאחרונים בכל מקצועות התורה,

את החידושים על הירושלמי, שנכתבו דרך אגב

בספריהם, עד שהצלחנו בעזה"י ללקט עד היום

למעלה מ-350,000 חידושים ותשובות של פירושים על

הירושלמי!

>>> מהדורת ירושלים (בהכנה), 77 כרכים, מיועד לספריות ולמגידי שיעור

אתה יכול להיות שותף להפצת לימוד הירושלמי,
ולהוצאת מהדורת הירושלמי הכי מקיף בעולם!
להזדמנויות הנצחה, חסויות ועוד מידע, נא להתקשר ל: 05731-70-750

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

תוס' ראשונים

מערבי

עין משפט
נר מצוה

מב 2 מ"י פ"ב מגילה
הלכה י"ח (ובסוגיות
ובפסחים):

מסורות

המגילה - א"א מגילה
אסתי על הכתוב שיש א
פני ט"א (ד"ה) ביאור
הנרות קריבין: י"ד ע"ס
המפתח: ק"ח י"ב ע"ס

[1]

ר"ב וכו' וכו' קפרא וכו' המגילה הזאת נאמרה למשה וכו',
אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. הראשונים נחלקו בפרוש
הירושלמי הרמב"ן (ספר המצוות לרמב"ם פ"ה ט"א ד"ו) פירשו
כפשוטו, והוכיח מלאך כשיטת ה"ה"ג (הקדמות) שמצות מגילה

המגילה הזאת נאמרה למשה מסיני. כלומר, דרשה זו
שדרשנו מתחת פספר, דרשה גמורה היא, וכאלו נכתב
בתורה בפירוש שיש לכתוב בספר את הנס שיארע לישראל
בימי המן: אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. אין
מוקדם ומאוחר במצוות התורה. תורה אור

נכללת בתרי"ג מצוות, שהרי נאמרה
מסיני, ובמציאת אסתר (שם) סובר
כשיטת הרמב"ם (שם) שמצות מגילה
אינה נכללת בתרי"ג מצוות, וצפירוש
לסוגין כתב: מאמר הירושלמי ג"כ
שארץ המגילה הזאת נאמרה למשה
בסיני פירוש, נאמר לו כי היתה
עמדה להחמשה המצוה הזאת שכן
בני ישראל. ומה שהשלים שם
במצאת ה' הוא אלא שאין מוקדם
ומאוחר בתורה, לטעם כי גם שלא
נלמדו עד ימי מרדכי, הנה כבר
קדמה מלא ומני קדם בימי משה

ר"ב ר' חנינה ר' יוחנן וכו' קפרא ר' יהושע
בן לוי אמרו המגילה הזאת נאמרה למשה
מסיני, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה.
ר' יוחנן ר' שמעון בן לקיש, ר' יוחנן
אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל
וחמשת ספרי תורה אינן עתידין ליבטל, מה
טעמא, קול גדול ולא יסף. ר' שמעון בן
לקיש אמר לאף מגילת אסתר והלכות אינן
עתידין ליבטל, נאמר כאן קול גדול ולא יסף
ונאמר

סנגלה לו העמדה להיות לאחר זמן, אבל אין פירושו שהוא היה
לו לזוהי עליה מאז, ולא אמרה עד כאן מרדכי שהוא זה אותו
לשאל, שאם כן אהא מכניס משה בכלל כוונתו נאמרה, ולא מהא
מאחזקת שאלה.

אל על קטלכם פהר מתוך
לך ויכתבם על שני לוחות
היר שדברי
התורה והמזמור וכלולים
לעולם, ומשמע שאמר דברי
הנביאים והכתובים עתידים
להבטל. ר' שמעון בן לקיש
אמר אף מגילת אסתר
ועתידין ליבטל. לעתיד
לבוא: אמר ר' יוחנן וכו' יסף.

רבי יוחנן אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל ומשמע
סיפרי מורה אינן עתידין ליבטל וכו', ר' שמעון בן לקיש
אמר אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל. כתב הרמב"ם
(הל' מגילה פ"ב סי' ה"ח) פשי"י הירושלמי דסוגין: כל ספרי הנביאים
וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח, מוז' ממגילת אסתר
אמר אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל, מוז' ממגילת אסתר
אמר אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל, מוז' ממגילת אסתר
אמר אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל, מוז' ממגילת אסתר

הכי היא קיימת כחמשה חומשי מורה וכלכות של מורה שצנעל
(שם ט"ו) כי נשמו ה'רעות הראשונות וכו' נסמרו מעיני, ימי הפורים
לא יבטלו שאלה לא יבטלו שאלה לא יבטלו שאלה לא יבטלו שאלה לא יבטלו
מכל הספרים שאין ספר שאין בו למוד, אבל כך אמרו אפילו יבטלו שאר
ספרים מלקרות בהם, מגילה לא יבטלו מלקרות אותה
בצור. והרמב"ן (בפסחים פ"ב סי' ט"ז) אצל עשרת הדברות:
ונאמר

השוואות הבבלי

המגילה הזאת נאמרה למשה מסיני, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. בבבלי (שבועות ל"ט): מצות העתידות להתחדש,
כגון מקרא מגילה. בבבלי קראו למצות מגילה בשם 'מצוה שנתחדשה לאחר קבלת התורה, ובירושלמי אמרו
שגילת אסתר ניתנה כבר בסיני ואינה מצוה שנתחדשה לאחר קבלת התורה, והיה נראה שיש מחלוקת בדבר. אמנם מסתבר
יותר שהבבלי וירושלמי אינם חולקים, מלבד מענין ההיתר לכתובת המגילה, שתהיה נספחת לכתבי קודש,
וזה אמנם כבר ניתן מסיני, ואילו הבבלי מדבר מפרטי המגילה וענין המאורע בגזירות אשורוש והמן, וזה נחדש רק בזמן
הגלות. (פ"ה"ן חיות בכפוא התלמוד פ"ג ד"ה ועל.)

ר' יוחנן ר' שמעון בן לקיש, ר' יוחנן אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל,
וכו'. ר' שמעון בן לקיש אמר אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל,
(כ"ה): תנא דבי אליהו כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר הליכות עולם לו. בבבלי
אלא הלכות. רבי שמעון בן לקיש דרש בירושלמי מהליכות עולם לו: שההלכות יתקיימו לעולם ואינן עתידות להיבטל,
ודרשת תנא דבי אליהו סוברת כדברי רבי יוחנן בירושלמי שהלכות בטלות לעתיד לבוא, ומשום כך דרש מהליכות
עולם לו: שההלכות יבטלו בזמן הזה הם יביאו אותו להי' עולם. (בכור חכמים, וראה יפה מראה ועוד.)

ר' יוחנן אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל, וחמשת ספרי תורה אינן עתידין ליבטל
לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וכו'. אמר רב אדא ברבי חנינא אלמלא לא יסאו ישראל
לבוש יתבטלו כל ספרי הנביאים והכתובים, מלבד חמשה חומשי תורה, ומדברי הבבלי שאלה לא יבטלו שאלה לא יבטלו
חומשי תורה לפי שיש בו צורך לדעת את הגבולות, היה נראה לומר שדעתו שאף הוא לא יבטל לעתיד לבוא. אמנם יותר
מסתבר לומר שטעם זה אינו שייך לעתיד לבוא, שהרי חלוקת הארץ לעתיד לא תהיה כפי חלוקתה הראשונה, ואף הבבלי
ר' יוחנן אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל, וחמשת ספרי תורה אינן עתידין ליבטל. בבבלי (נדה ס"א): ת"ר בגד

קמה ראה יפ"מ שהביא את מחלוקתם של הרמב"ם והראב"ד
הל' מגילה פ"ב ה"ח, שנחלקו בביאור מימרא זו, אם
כוונתה שיתבטלו לגמרי, כיון שכל נבואות הנביאים אינם אלא
להוכיח את ישראל, ולעתיד לא יהיה צורך בדבר, וכן את
ההלכות שנכתבו בנביאים ישכילו ללמדם מתוך התורה, וכן
גבולות הארץ המפורשים בספר יהושע יתפרשו שמותם כפי
שידו לעתיד לבוא, או שכונתה שיתבטלו ספרי הנביאים
מלקרות בהם, וראה תוס' ראשונים ו' המפתח שהאריכו לבאר
כאן.

ביאורים

קמו ונדרש מיתור הכתוב, שכן מהיכן היה עולה על דעתנו
שעלולים דברי התורה להפסק שמוחתם כן הוצרך לכתוב
שלא יפסקו, אלא על כרחך בא למעט שדוקא בתורה
אינם עתידים להפסק, אבל דברי הנביאים והכתובים עתידים
להפסק, וראה רשי' שמות כ"ב יב שכתב: את לחות האבן
והתורה והמצוה אשר כתבתם להורותם - כל שש מאות השנים
עשרה מצות בכלל עשרת הדברות הן, וריבוי מצוה פירש
באזהרות שסיד לכל דבר ודבר מצוה והנליות בו.
קמו ביפ"מ הוכיח מכמה מקומות שהמשניות קריות הלכות.

קמו ראה יפ"מ שהביא את מחלוקתם של הרמב"ם והראב"ד
הל' מגילה פ"ב ה"ח, שנחלקו בביאור מימרא זו, אם
כוונתה שיתבטלו לגמרי, כיון שכל נבואות הנביאים אינם אלא
להוכיח את ישראל, ולעתיד לא יהיה צורך בדבר, וכן את
ההלכות שנכתבו בנביאים ישכילו ללמדם מתוך התורה, וכן
גבולות הארץ המפורשים בספר יהושע יתפרשו שמותם כפי
שידו לעתיד לבוא, או שכונתה שיתבטלו ספרי הנביאים
מלקרות בהם, וראה תוס' ראשונים ו' המפתח שהאריכו לבאר
כאן.

פנינים מספר המפתח

ה"לכות" היינו עצם המשניות וההלכות הפסוקות בש"ס, או גם הפלפול
והמחלוקת. קשה דמי הוא זה שיאמר שיבטל מן התורה אפילו אות
אחת, ועוד הלא יצטרכו לומר השירים על הקרבנות והם מספר תהלים.
מכאן מקור הפייט (ויצר לפרשת וזו) ואם כל המועדים בטילין וימי
פורים לא נבטלים החרם וגו'. קשה מכאן להא דא' בכמה מקומות
(בשים ומדרשים) דמצות בטלות לעתיד לבא.
נאמר כאן קול גדול ולא יסף ונאמר לחן וזכום לא יסוף מודעם.

ה"לכות" היינו עצם המשניות וההלכות הפסוקות בש"ס, או גם הפלפול
והמחלוקת. קשה דמי הוא זה שיאמר שיבטל מן התורה אפילו אות
אחת, ועוד הלא יצטרכו לומר השירים על הקרבנות והם מספר תהלים.
מכאן מקור הפייט (ויצר לפרשת וזו) ואם כל המועדים בטילין וימי
פורים לא נבטלים החרם וגו'. קשה מכאן להא דא' בכמה מקומות
(בשים ומדרשים) דמצות בטלות לעתיד לבא.
נאמר כאן קול גדול ולא יסף ונאמר לחן וזכום לא יסוף מודעם.

פנינים מספר המפתח

ה"לכות" היינו עצם המשניות וההלכות הפסוקות בש"ס, או גם הפלפול
והמחלוקת. קשה דמי הוא זה שיאמר שיבטל מן התורה אפילו אות
אחת, ועוד הלא יצטרכו לומר השירים על הקרבנות והם מספר תהלים.
מכאן מקור הפייט (ויצר לפרשת וזו) ואם כל המועדים בטילין וימי
פורים לא נבטלים החרם וגו'. קשה מכאן להא דא' בכמה מקומות
(בשים ומדרשים) דמצות בטלות לעתיד לבא.
נאמר כאן קול גדול ולא יסף ונאמר לחן וזכום לא יסוף מודעם.

ה"לכות" היינו עצם המשניות וההלכות הפסוקות בש"ס, או גם הפלפול
והמחלוקת. קשה דמי הוא זה שיאמר שיבטל מן התורה אפילו אות
אחת, ועוד הלא יצטרכו לומר השירים על הקרבנות והם מספר תהלים.
מכאן מקור הפייט (ויצר לפרשת וזו) ואם כל המועדים בטילין וימי
פורים לא נבטלים החרם וגו'. קשה מכאן להא דא' בכמה מקומות
(בשים ומדרשים) דמצות בטלות לעתיד לבא.
נאמר כאן קול גדול ולא יסף ונאמר לחן וזכום לא יסוף מודעם.

מה עוד יש במהדורה החדשה?

- הנוסח - דפוס וילנא.
- מוגהה על פי כתב יד לייזן.
- פירוש אור שמחה
- עדיפות לפירוש הקדמונים ולפירוש הפשוט שיקל על הלומד, שאר הפירושים צוינו ב"ספר המפתח".

- תוספות ראשונים - ציטוט דברי הראשונים על סוגיות הירושלמי.
- השוואות בבלי וירושלמי - תמצית החילוקים שבין שני התלמודים.
- ביאורים - השלמה הכולל תוספת ביאור.
- מדורים נוספים על הדף - מסורת הש"ס השלם, עין משפט השלם, גירסאות, השמטות הירושלמי, תמונות, מקורות לפירוש, פנינים מספר המפתח.

וזה עדיין לא הכל!

גם בסוף הגמרא

יש חידושים נפלאים!

'ספר המפתח'

תמצית החידושים הדנים בירושלמי.

ספר המפתח

פ"א ה"א א: — ב:

הערה על תוספות ישנים (יומא כב: ד"ה ששה) שנתפסקו אם השהה חודשים נכללין בארבעים שנה או יתירים עליהם ולא הזכירו דברי הירושלמי. ש"מ טוב עין סי' ג אות יד, נמיות עלם כקונטרס מהדורות שנסוה"ס ד"ה סנהדרין (עמ' ק), מנגלות הים קו ג אות א <->.

בשביל לחלוק לו כבוד לירושלם וכו' שלימות.
ביאור ענין הכבוד.
כבוד חכמים.

קשה אמאי לא הזכיר ששה חדשים חברון בקראי דמלכים (א ב יא) ודברי הימים (א כט כז).
יפה מראה, פרשת דרכים דרוש עשירי ד"ה ורלמי נמס"ש.

חשבון מרובה בולע וכו' כהדיוט.
קשה מהא דקירושין (לח) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה, וכו' ארבעים שנה אכלו והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום אכלו וכו'.
נאות יעקב כקונטרס מענה לשון מערכת ד ערך מדות חכמים בדרשה ד"ה כמז הרמב"ן.

ראה מדברי הירושלמי למ"ש הרא"ש (פסחים פ"י סי"מ) ליישב לשון הפסוק "תספרו חמישים יום" ודרך המקרא שכשמגיע לטובם עשרות פחות אחד מונה חשבון עשרות ואינו משגיח בחסרון האחד.
למני יוסף נלקיטו הש"ס (ק-ג).

מפרש ע"פ כלל זה לשון הבבלי (ברכות ב:) אע"פ שאין ראה לדבר זכר לדבר, והערה התוס' (שם) דראה גמורה היא.
ש"מ דברי יעקב סי' לג ד"ה ומה.

הובא בראשונים.
רמב"ן בשנות על ספר המצוות שורש א ד"ה והשני (עמ' יז במה"פ פתקל), אכרענל מלכס א ב י.

אמר לו הקב"ה דוד ימים מלאים אני מונה לך אני מונה לך ימים חסידים.
בביאור הדברים.
לדעות מהם סופר מ"ב עמ' עזו.

בביאור כפל הלשון "ימים מלאים" ולא "ימים חסידים".
מעל זקק אות מקעט.

קשה כמה שאמרו חז"ל (ר"ה יא, סוטה יג, קידושין לח), הלכל הצדיקים הקב"ה ממלא שנותיהם מיום ליום.
יפה מראה ברכות פ"ב ה"א <->, כבוד חכמים שם, ע"ג נגימין שני שט.

שלמה בן בונה בית המקדש אלא להקריב קרבנות.
מקור מכאן לדברי הרמב"ם (ספר המצוות מצוה כ) שכתב שעיקר כוונת בנין ביהמ"ק להקריב בו, ודלא כדברי הרמב"ן (דברים י א) שכתב שעיקרו להשראת השכינה ע"י הארון והכרובים.

גלוני הש"ס ב"רשימות ירושלמי ברכות" (מט-ל) <->, כלי ממה פרשת חומה סוף אות ג, מעשי למך ה' ציט הנמלה.
ריש פ"א אות יב <->, ועי' במר ציון ברכות יג א ד"ה צבצלו.

מ"מ אם לומר דהטעם דאין בונים ביהמ"ק בשבת אף ל"ש דפטר מלאכה שאיזיל"ג, משום דברי הירושלמי בדנין ביהמ"ק הוא לצורך הקרבנות והר"ל משצ"ג.
ש"מ בן פותח ח"א סי' ז נסוף המשנה ד"ה ל"ע.

יש לפשוט מדברי הירושלמי ספיקו של ה"מעשי למלך" (הלי' בית הבחירה ריש פ"א אות מו יז ע"ב) אם מברכין על עשה ד"עושו לי מקדשי".
כוכי יתקן ברכות פ"ב ה"א אות כז.

הובא בראשונים.
מוס' י ז ד"ה מוסלמתי.

בין כמאן דאמר מניסין וכו' מכירה קדמה.
האם יש לבאר גם סוגיית הבבלי (ב) "אמר ר' חסדא לשטרות" וכו' כדברי הירושלמי דהכא, ודלא כפירש"י ותוס' שם, ובטעם רש"י ותוס' שלא ביארו כן.
רע נסיס גאון ז א (נדפס צפוטני רבינו מנחם מהר"ג זג שמת ובלא"כ הגאונים) <הובא נמוס"ד>, תוספות שם ד"ה לטורות

<הובא שם>, עטור ריש ממלך זמן (הוכי"ז צרינו יהודה אלמלחא ריש מסמין ונעשות ציון שם מוס' מנלה) <הובא נמוס"ד>, השנות הרלכ"ד א א <הובא שם>, כמז שם שם <הובא שם>, תרומות שער ט אות א <הובא שם>, רש"י

ב א ד"ה למלכס <הובא שם>, מוס' הרל"ש שם ד"ה לטורות <הובא שם>, חדושי הר"ן שם <הובא שם>, מראה הפנים ש"מ מקט יחזקאל סי' ע ד"ה אגב, ערוך לגר שם ד"ה ולא אמר, ריש ציט הספר, יד דוד שם, שער המעט על העטור שם אות ט, מרומי שדה שם ד"ה ויש שיטה, שפמי חכמים על רש"י שם.

הובא בראשונים.
רי"ד ז א.

כיצד למלכים וכו' אלא משני מלכי ישראל.
ביאורים בדברי הירושלמי.
רש"י ז ד"ה מת <הובא נמוס"ד>, מוס' הרל"ש שם <הובא שם>, רש"י ז ד"ה ואל דמנחם <הובא שם>, ק"ע, פ"מ, שלום ירושלים, מתא ירושלים, ויר, ערוך לגר שם ד"ה מת, עמודי ירושלים מתימא, יפה עינים שם, ציבור רי"ח קניבסקן, מוכרת ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

מיישב ע"פ סוגיין קו' הפני" (ב: ד"ה בפירש"י), דבא ד"מת בארד ועמד אחר תחתיו בארד וכו' בברייתא המובאת בבבלי שם מיתרא.
שלום ירושלים.

'אוצר מפרשי הירושלים'

הרחבת ציטוט מהאיזכורים של ספר המפתח. ובנוסף, שינויי נוסחאות ב'דקדוקי סופרים'.

פ"א ה"א ב:

ספר רבי ירמיה מימר אומרה בשומע תפלה. ולא מקיר שינוי כיון דשאל אדם צרכיו בשומע תפלה ומעקרא ע"מ כן אתנו עלה: אמר ליה רבי יוסי ולא כן אמר ר' זעירא בשם רב הונא אמר לא שאל בברכת השנים וכו'. איני הולם מה קאמר הלא אמר רב הונא כן וכו', ועל זה מוכיח רבי ואמר ובלבד שלא תשנו ממשטעה של תפלה, וזה רב הונא ונקבר בארץ ישראל, ועלו קאמר דשמע רבי מימרא שלו, ועל זה כיון ובלבד שלא תשנו וכו' וזה דוחק: בשם שהוא מוסף. שש ברכות מוסיפין בתענית צבור יתר על שמנה עשרה הנהוגות. והם וכוונות ושפורות אל ה' בצרותה לי וחולמם המוכרות בריש פרק שני התענית [ט"ו א.], ובהורן אלא שאלת המטרה, הדשעה איכא מימנה ממטבעה של תפלה בשמנה עשרה: שדא לא יכא מימנה לו ש.ש. הא ניחא לשליה צבור שמוסף הששה על שמנה עשרה שאומרה בשם, אבל בלחש מוסף הששה על שמנה עשרה שש היכן אומרה. ומשני רבי הונא אמר לא כן אמר רב הונא יחיד שאל צרכיו בשומע תפלה ואלו צרכיו שהו שנו, אבל כיון דרדיח שואל צרכיו בשומע תפלה לאו שנו הוא דמעקרא להכי נתקנה.

חוס' היידי (לוינ'ז) נוסח קעקן וכוון שלמה תשל"ב
פי' הפי"ם ז"ל קשה להבין, והעיקר הוא כפי הק"ע ז"ל אן באופן אחר. והנה בשי"ק ז"ל מביא מנאן ראי' לדעת הט"ז ז"ל כפי ק"י, ודוקא בלחש מוכיז בשי"ת ט"ו"מ אב"ל לא השי"צ אן י"ל באופן אחר, דר' יוסי מקשה האן ס"ד דאומר בשי"ת הא משנה מטיבעה דשי"ת, דמתפלל בקיץ תפלה שקבעו הכמנים בחורף, והא ר"י בשם ר"ח דאם לא שאל בברכת השנים אומרה בשי"ת, וי"ל כפי ר"ח דהיא קביעת חכמים שאלה בחורף בשי"ת, וי"ל לה' יוסי השנים ובריעבר בשי"ת, איכ' המתפלל בקיץ התפלה שקבעו הכמנים בחורף ורבי הוהיר להם שלא ישנו מטיבעה של תפלה, ועי' צ"ל דמתפלל בלחש ישנו מטיבעה של הנהגה ציבור אבל יחיד אלו שש הנוספות. ע"ז מקשה ב"חידות בלא ציבור הכי יאמר, ע"כ קשה על ר' יוסי. ע"ז קאמר ר' חננאל לחרף קושיה דר' יוסי, דלעולם רבי ירמיה דמתפלל בש"ת, ולא קשה קושיה דר' יוסי, דר"א הוא לאו שקבעו חכמים בש"ת בשלל שאל בברכת השנים אלא משום דה' כפי ר"ח יחיד תובע צרכיו בשי"ת ואלו צרכיו הם, ע"כ שפיר קאמר ר' ירמיה דמתפלל בשומע תפלה ולא משנה טבעה של ברכה בהו' שמתפלל בקיץ בחורף בשלל שאל בברכת השנים כפי המתפלל ובלא"ה שואל אדם צרכיו בשי"ת, ועי' לאו משנה מטבעה של תפלה, והא דנקט יחיד תובע צרכיו בש"ת הוא לאו דמתפלל בחידות אלא אפילו בשומע צרכיו בשי"ת הוא לאו יחיד תובע צרכיו בש"ת, וכן הוא במס' ברכות ד' ל"א ובע"ז ר' ח' שואל אדם צרכיו בש"ת, וכל אדם כיון בחידות בכל בציבור, והא דנקט יחיד הוא דבר שלא קבעו חכמים לבל ישראל, אלא דאנשי נהנה כחידים הם כדאיתא בבבלי (ר' י"ד ע"ב) כיון דלא היה לכל ישראל, וכן פרט אחד שלא תבע צרכיו בברכת השנים אומר בשי"ת.

חוס' היידי (לוינ'ז) נוסח קעקן וכוון שלמה תשל"ב
פי' הפי"ם ז"ל קשה להבין, והעיקר הוא כפי הק"ע ז"ל אן באופן אחר. והנה בשי"ק ז"ל מביא מנאן ראי' לדעת הט"ז ז"ל כפי ק"י, ודוקא בלחש מוכיז בשי"ת ט"ו"מ אב"ל לא השי"צ אן י"ל באופן אחר, דר' יוסי מקשה האן ס"ד דאומר בשי"ת הא משנה מטיבעה דשי"ת, דמתפלל בקיץ תפלה שקבעו הכמנים בחורף, והא ר"י בשם ר"ח דאם לא שאל בברכת השנים אומרה בשי"ת, וי"ל כפי ר"ח דהיא קביעת חכמים שאלה בחורף בשי"ת, וי"ל לה' יוסי השנים ובריעבר בשי"ת, איכ' המתפלל בקיץ התפלה שקבעו הכמנים בחורף ורבי הוהיר להם שלא ישנו מטיבעה של תפלה, ועי' צ"ל דמתפלל בלחש ישנו מטיבעה של הנהגה ציבור אבל יחיד אלו שש הנוספות. ע"ז מקשה ב"חידות בלא ציבור הכי יאמר, ע"כ קשה על ר' יוסי. ע"ז קאמר ר' חננאל לחרף קושיה דר' יוסי, דלעולם רבי ירמיה דמתפלל בש"ת, ולא קשה קושיה דר' יוסי, דר"א הוא לאו שקבעו חכמים בש"ת בשלל שאל בברכת השנים אלא משום דה' כפי ר"ח יחיד תובע צרכיו בשי"ת ואלו צרכיו הם, ע"כ שפיר קאמר ר' ירמיה דמתפלל בשומע תפלה ולא משנה טבעה של ברכה בהו' שמתפלל בקיץ בחורף בשלל שאל בברכת השנים כפי המתפלל ובלא"ה שואל אדם צרכיו בשי"ת, ועי' לאו משנה מטבעה של תפלה, והא דנקט יחיד תובע צרכיו בש"ת הוא לאו דמתפלל בחידות אלא אפילו בשומע צרכיו בשי"ת הוא לאו יחיד תובע צרכיו בש"ת, וכן הוא במס' ברכות ד' ל"א ובע"ז ר' ח' שואל אדם צרכיו בש"ת, וכל אדם כיון בחידות בכל בציבור, והא דנקט יחיד הוא דבר שלא קבעו חכמים לבל ישראל, אלא דאנשי נהנה כחידים הם כדאיתא בבבלי (ר' י"ד ע"ב) כיון דלא היה לכל ישראל, וכן פרט אחד שלא תבע צרכיו בברכת השנים אומר בשי"ת.

לפי"ז מסקנת הירושלמי הוא כהבבלי ד' י"ד ע"ב דמתפלל בשי"ת. ולפי"ז אם נביא אדם מנאן לדעת הט"ז ז"ל דבקיץ אין אומרים ט"ו"מ אלא המתפללים בלחש ולא השי"צ, איכ' לפי"ז גם בחורף אם לא שאל השי"צ בברכת השנים אין לו תקנה לאמר בשי"ת כי הכל אחד הוא, ויחיד לאו למעוטי שי"צ אלא ממש דבר שלא נקבע לכל ישראל, אלא אם אירע שלא אמר בברכת השנים או כאנשי נהנה הנ"ל ודוק.

מיוזני ט"ז ע"ב
בנינו צריכין כו', א"ל ר' יוסי לא כן כו'. פי' מהרש"ם כמו פי' פני משה, והעיקר כפי' בעל שפת חרדים. וכן פי' קה"צ בתענית, דמקשה ממהוירין בשי"ת הוי היא מקומה ואיכ' מיקוי משנה נוסח תפלה.

מולוי תנ"כ ע"ב
לדעתו פי' מהרש"ם אינו כפי הפי"ם. מהרש"ם מפרש קושיה דר' יוסי, מדאמר ר"ז אם לא שאל וכו' אומר בשי"ת, ששומע דוקא לומר בה תפלה כסדר הצבור, (ר"ל א"י) הצבור צריך למטר והש"ן טעה ולא הוהיר בבה"ש

אוצר מפרשי הירושלמי

273

יאמרה בשי"ת, אבל לשנות בה לא, (דהיינו בעת הצבור אין מוכיזין בתפלה מטר. והיחיד או מי שיחיד דמי, אם יאמרה בשי"ת הוא משנה מטבעה של תפלה). אבל הפי"ם מפרש הקושיא מטעם לכתחילה וריעבר ע"ש. הן אמת כי בדי"ה על דעתיה דר' יוסי יאמר מהרש"ם יובש"ט לא מצית אמרת דריעבר (נ"ב: וצורף הצבור) הוא דאמרי' לא אבל לדעתיה מלת בדיעבר היה צריך למחוק, אחר שכתב על הגליון וצורף הצבור, כי הנה בדי"ה אומרה בשי"ת שלפניו, כתב מהרש"ם בחתמה "ומשמע דוקא ידעבר אבל לתחלה לא", ואח"כ מחק מלות "ידעבר אבל לתחלה" וכתב במקומו על הגליון "לומר בה תפלה כסדר הצבור אבל לשנות בה". איכ' מוכח מזה בפירוש שלא מטעם ידעבר ולכתחלה מפרש קר' ר' יוסי.

תולדות יצחק ע"ב
אמר ליה רבי יוסי וכו'. דרש"ת מקרי נמי משנה ממטביעה, דהא פעמים ששואלין בימות הגשמים בשי"ת, דהא רבי זעורא אמר לא שאל וכו' מחזירין אותו בשומע תפלה, ולכן לאחר הפסח בציבור גם בשומע תפלה אם יאמרה הוא משנה ממטביעה של תפלה.

הירושלמי לשיטתו (ברכות פ"ה ה"ב) דמעיקרא נתקן גשמים או בברכת השנים או בשמעת תפלה ולכן לא הוי משנה מטעם של תפלה, אבל הפוסקים ס"ל דאין דעת הבבלי כן ולא פסקו כהירושלמי.

סמטא טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

על דעתיה דר' יוסי היכן הוא אומרה, בשם שורא מו"ס.
ביאורים בדברי הירושלמי.

ל"ט ע"ב פ"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

ש"ת, שפיר כריבים דמו וקובעין ברכה כפי"ם, וכי"כ הרא"ש ז"ל כאן בפסקיו, לחלק בין שאלה לתפלה תענית מטעם אחר, ויש ראי' לזה מהא דאיתא כירושלמי בעובדא דאנשי נהנה, ושואלין בשש ברכות הנוספות, אלמא אפילו שש ברכות דליכא באשנות דא"י אומרי' אותן בח"ל, שש ברכות דליכא באשנות דא"י אומרי' אותן יפלא בעיני על מה שתמזוהו הראשונים ז"ל על קביע' תפלת תענית בברכ' בפ"ע בהו"ז בעת צום השם ירחם, וכמו שהביא הרא"ש ז"ל בשמם, הא מוכח מד' הירושלמי לדעתין תפלת תענית כריבים דמו. וכן הוכיח הר"ן ז"ל דמתפללין תפלת נעילה בח"ל ביום תעניתם, ואמאי לא יקביעו ברכה לעצמה, ואפילו האמר דהם לא תמזו אלא על עיר אחת ולא על ארץ שלימה ובחילוק הרא"ש ז"ל.

מורת תפלת ח"י ט"ז ע"ב
עוד הביאו הרמב"ם והר"ן ז"ל שם ראי' וכי"כ ברכות נהנה אפי' בח"ל מכאן דאי' בירושלמי תענית פ"א גבי אנשי נהנה דצריכין למטר אחר הפסח וקאמר שם על דעתיה דר' יוסי היכן הוא אומרה בשש ברכות הנוספות אשאי' ששנו נהנה בח"ל ה"י מ"מ אומרים כ"ד ברכות ע"ש. ולכאורה י"ל בח"ל ה"י מ"מ אומרים כ"ד ברכות ע"ש. ודא כמה אומרים ס"ל כפי' דר' יוסי תענית צבור בח"ל דר' יוסי תנא אלא הוא ר' יוסי האמרא המוכח תמיד בירושלמי. ונראה דהרמב"ם והר"ן ז"ל לטעמיהו אולי דמבאר דבריהם דה"ש דמי' דאין ת"צ בבבלי משום דאין שם נשיא והביאוי' מאה דקאמר בירושלמי פי"ב תענית א"ר ויש דא' אמרה א"ר תענית אדגן עברין לית תענית למה לית נשיא ענין ע"ש. הוי הל' דידהו מוכח דר' יוסי סבר דאין ת"צ בבבלי. ומש"ה שפיר הוכיחו מוסרי לר' יוסי דמברכין כ"ד ברכות בח"ל שפיר הוכיחו למיד' אין תענית צבור בח"ל ש"מ דאפילו ואיכ' לרעת רש"י ז"ל הוהו"ס דס"ל הדטסם דאין ת"צ בבבלי הוא משום דה' בה וברו גשמים ולדירהו דקא ביה חו"צ. והיא אב"ל בשאר ארצות שצריכים לגשמים יש להו' דאין ה' ענין תנא דאין ת"צ בבבלי וכפי"ה האיר הורא בה' תענית ח"י ט"ז ע"ש. ואיכ' לדירהו מה שביאר הרמב"ם והר"ן ז"ל ראי' מהך דירושלמי דפי' תענית תנא דגם בח"ל מתפללין כ"ד ברכות איהו ראי' לדירהו דאנשי נהנה לאו מבבלי היא בשי"ת הארצות שהי' צריכים לשמעי' ומש"ה ה' בה ת"צ משארי הארצות שהי' כיון דנימא כמי' שאי' שם איכ' אן ראי' ר' יוסי ס"ל כפי' ח"י ט"ז ע"ש בבבלי ואכא למימר דס"ל כפי' ש"ח ח"צ בח"ל כמי' ש"ח ח"צ בבבלי אן ת"צ בח"ל י"ל דגם כ"ד ברכות אין מתפללין.

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב
הוא ע"ב טלמא טלמא כו' ע"ב

להתחבר

לנשמה של ארץ ישראל

בלימוד תלמוד ירושלמי
- תורת ארץ ישראל
אתה מתקשר ומתחבר
לנשמתה ורוחה
של ארץ ישראל

